

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
БІБЛІОТЕКА

**«БІБЛІОТЕКА У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ
ПРОСТОРІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
(до 100-річчя бібліотеки Університету Ушинського)»**

**Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної бібліотечної
конференції**

**17 листопада 2022 року
м. Одеса**

Одеса – 2023

УДК 021:027.7(477.74)(043.2)

Упорядники: кандидат мистецтвознавства, директор бібліотеки О. П. Спаськова, зав. відділом бібліотеки І. В. Панченко, бібліограф 2-ї категорії О. А. Максим.

**Схвалено рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(Протокол № 5 від 24.11.2022р.)**

Бібліотека у сучасному інформаційному просторі: проблеми та перспективи (до 100-річчя бібліотеки Університету Ушинського) : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної бібліотечної конференції (17 листопада 2022 р., м. Одеса) / упоряд. О. П. Спаськова, І. В. Панченко, О. А. Максим. – Одеса : Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2023. – 175 с.

Автори тез несуть особисту відповідальність за достовірність поданих матеріалів та за порушення прав інтелектуальної власності інших осіб.

Ольга Віталіївна Углова,
завідувачка відділу
Державної наукової
архітектурно-будівельної бібліотеки
імені В. Г. Заболотного
м. Київ

ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОГРАФІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПЕРСОНАЛІЙ ГАЛУЗІ В ДНАББ ІМ. В. Г. ЗАБОЛОТНОГО

***Ключові слова:** біографія, біобібліографія, персоналія, архітектура, мистецтво.*

В останні роки зростає зацікавленість до вивчення життєвого та творчого шляху провідних фахівців у різних галузях культури, науки, освіти та економіки.

Для задоволення інформаційних потреб користувачів у бібліотеках створюються різноманітні бази даних, каталоги та бібліографічні посібники. Як зазначає історик І. Стамбол, «Бібліографія – це «альфа і омега» життя того, хто пов'язаний з книгами, журналами, статтями та будь-якою інтелектуальною працею. З бібліографії починається будь-яка розвідка і завершується творчий шлях людини вінцем з її робіт – біобібліографією» [5, с. 96].

Визначення біобібліографія вперше було запропоновано в грецькій мові, у перекладі на українську воно означає «довідкові видання, в яких поєднуються біографічні та бібліографічні відомості про певну особу».

Як зазначає професорка Н. Дічек, «Біографічна розвідка, як джерело й метод історичного, психологічного, історико-педагогічного, літературного тощо пізнання, є надзвичайно поширеним у світовій науці інструментом актуалізації гуманістичного вектору існування цивілізації. Зарубіжні біографічні дослідження, зосереджуючись на вивченні життєдіяльності персоналій, їхнього місця в соціально-культурному середовищі, переживань, поглядів і внеску в культуру чи науку, ставлять різні наукові цілі, але обов'язково відображають картину життя особи в цілому, враховують і висвітлюють взаємозв'язок індивідуальної історії з історією суспільства, роблять певні культурологічні узагальнення й висновки. За твердженням німецького вченого В. Фукс-Хайнрітца, наприкінці 70-х років минулого століття в багатьох гуманітарних дисциплінах одночасно (синхронно у Франції, Канади, Італії та інших країнах) виявився інтерес до біографічного методу, і «дослідницькі інтереси з дуже різних теоретичних традицій схрестилися й нині

репрезентують розвинуту та інтернаціонально поширену сферу біографічного дослідження» [1, с. 15].

В Україні біобібліографічні праці з'явилися в XVI ст. проте справжній їхній розвиток припадає на другу половину XIX ст. Засновниками сучасних біобібліографічних розвідок вважають Г. Геннаді, Г. Милорадовича, В. Іконникова, М. Грушевського, В. Антоновича, І. Левицького, Д. Багалія, М. Комарова, О. Огоновського, І. Павловського, В. Модзалевського, А. Кримського, Г. Павлуцького, Є. Тимченка. У другій половині XX ст. біобібліографією в Україні займалися Л. Беляєва, І. Бойко, М. Вальо, Л. Ільницька, Н. Королевич, Ф. Максименко, М. Мороз, Ф. Сарана, Ф. Погребенник тощо. [3, с. 863].

У 1968 р. видавництвом «Наукова думка» засновано серію «Біобібліографія вчених Української РСР» (від 1992 – «Біобібліографія вчених України»), в якій опубліковано близько 200 видань про академіків та членів-кореспондентів НАН України.

Для розробки актуальної проблеми української історичної самоідентифікації важливим є встановлення замовчуваних сторінок нашої історії, відродження навмисне забутих постатей.

У теперішніх соціальних умовах питання створення нових біографічних знань, використання їх дистанційно за допомогою новітніх інформаційних технологій є одним із вирішальних чинників у науковій сфері. Як доречно зауважує професор В. Попик, «в Україні сьогодні триває перегляд самої парадигми історичних та історико-біографічних досліджень, накопичення біографічних знань. Нові інформаційно-комунікаційні технології на кілька порядків збільшили обсяг біографічної інформації та надали якісно нові можливості доступу до неї» [4].

Серед установ, які розробляють біографічне знання в незалежній Україні (Інститут біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, Державна наукова установа «Енциклопедичне видання», провідні національні та наукові бібліотеки тощо), вагоме місце займає Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В. Г. Заболотного (далі – ДНАББ ім. В. Г. Заболотного), єдина в країні бібліотека архітектурно-будівельного профілю. У фонді книгозбірні зберігаються унікальні документи – графічні матеріали, фотоматеріали, негативи, листівки, на яких зафіксовано збережені та знищені пам'ятки архітектури України.

Орієнтуючись на потреби користувачів, ми вбачаємо актуальність у детальному представленні та популяризації персоналій українських та зарубіжних архітекторів,

художників та мистецтвознавців, що входять до електронного інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні особистості».

Значна частина творчих біографій уперше стала предметом наукових досліджень архітектурознавців та мистецтвознавців. Багато науковців сьогодні звертаються до вивчення питань, пов'язаних із зародженням, становленням і розвитком вітчизняної архітектури, творчою спадщиною видатних архітекторів, реставраторів, мистецтвознавців, художників. Змістовною основою технології персоналізованого підходу є персоналія. Вона репрезентує доробок не тільки індивідуального творця, але і, в першу чергу, як представника певного історичного періоду. Саме відомі постаті характеризували історичну епоху, визначали стан і розвиток архітектури та мистецтвознавства на різних етапах становлення суспільства. Звернення до зазначеної теми зумовлене кількома причинами: по-перше, появою в останнє десятиріччя великої кількості наукових досліджень, особливо дисертаційних, присвячених творчій спадщині окремих архітекторів; по-друге, періодично виникаючими на сторінках наукових видань дискусіями з приводу доцільності та важливості проведення біобібліографічних розвідок та їх значення для історії архітектури.

Мета статті – аналіз і детальна характеристика змісту рубрик персоналій електронного інформаційно-біобібліографічного ресурсу «Видатні особистості» ДНАББ ім. В. Г. Заболотного.

Віртуальний інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні особистості» сформовано у відкритому доступі на сайті ДНАББ ім. В. Г. Заболотного для задоволення потреб у біографічних знаннях широкого кола користувачів, зокрема наукових, науково-педагогічних кадрів, здобувачів освіти, архітекторів, мистецтвознавців, та представляє понад 60 персоналій архітекторів, мистецтвознавців та художників України та зарубіжжя. Зокрема, на ньому представлено інформацію про архітекторів П. Альошина, В. Беретті, О. Вербицького, В. Заболотного, реставраторів Ю. Асєєва, О. Пламеницьку, художників М. Ге, Ф. Кричевського. Інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні особистості» слугує своєрідною платформою для подальших наукових розвідок з архітектури, будівництва, містобудування та мистецтвознавства. У подальших дослідженнях він поповниться новими персоналіями (І. Кавалерідзе, О. Щусєв, О. Дольник), дослідження діяльності інших видатних постатей триває.

Окреслимо основні елементи персоналій, представлених на ресурсі.

Наприклад, персоналія С. Васильківського, видатного українського художника, фундатора української пейзажної школи, майстра пейзажу та історичної картини (http://dnabb.org/modules.php?name=FotoGallery&op=viewfoto&id_cat=311), вміщує коротку

біографічну довідку, представляє його творчий доробок. У списку використаної літератури відображено праці про нього та його мистецькі альбоми. У фотогалереї представлено творчі роботи художника.

Персоналія І. Левинського, українського архітектора, педагога, підприємця, громадського діяча (<http://dnabb.org/modules.php?name=Pages&go=page&pid=1506>), вміщує коротку біографічну довідку, представляє його творчий доробок. У списку використаної літератури відображено праці про нього.

Персоналія О. Пламеницької, архітекторки-реставраторки (<http://dnabb.org/modules.php?name=Pages&go=page&pid=1686>), вміщує коротку біографічну довідку з виокремленням її навчання та роботи, членства в професійних та громадських спілках, організаціях, фондах, премій та відзнак, проєктів реставрації, основних праць архітекторки, що зберігаються у фонді бібліотеки.

Персоналія П. Хаустова, архітектора, містобудівника (<http://dnabb.org/modules.php?name=Pages&go=page&pid=1690>), вміщує коротку біографічну довідку з виокремленням його навчання та роботи, реалізованих проєктів, основних праць архітектора, що зберігаються у фонді бібліотеки та список використаної літератури.

Персоналія В. Штолька, архітектора, колишнього президента Української академії архітектури (<http://dnabb.org/modules.php?name=Pages&go=page&pid=1645>), вміщує коротку біографічну довідку, представляє його творчий доробок. У списку використаної літератури представлено статті про нього в періодиці та довідкових виданнях. У фотогалереї вміщено світлини проєктів споруд, розроблених архітектором.

Отже, можна зробити висновок, що інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні особистості» на сайті ДНАББ ім. В. Г. Заболотного є важливим документальним джерелом, і, як наголошує А. Ізотов, реставратор з м. Одеса, за допомогою інформаційних ресурсів ДНАББ ім. В. Г. Заболотного, «<...> можна дослідити, як виглядала архітектурна пам'ятка в минулому, вивчити проєктні рішення і підготувати проєкт реставрації та відновлення, написати книжку, підготувати наукове дослідження чи публікацію з архітектурно-будівельної, містобудівної, краєзнавчої чи мистецької тематики» [2, с. 5].

Література

1. Дічек Н. П. Біографічний метод як інструмент полікультурного діалогу. Шлях освіти. 2001. № 4. С. 15–19.

2. Діяльність Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В. Г. Заболотного у 2020 р : інформ.-аналіт. огляд / редкол. : Г. А. Войцехівська (відп. ред.), В. М. П'яскіна, Н. В. Світла. Київ : б. в, 2021. 159 с.
3. Добко Т. В. Біобібліографія. *Енциклопедія Сучасної України* / за ред. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін. Київ : НАН України, НТШ 2003. Т. 2. С. 863–864.
4. Попик В. І. Формування сучасної дослідницької парадигми вітчизняної біографіки в роки незалежності України. *Вітчизняні ресурси біографічної та біобібліографічної інформації: проблеми формування й використання* : колективна монографія. Київ : НБУ ім. В. І. Вернадського 2016. С. 62–95.
5. Стамбол І. Тенденції розвитку новітньої біобібліографії (за матеріалами всеукраїнського «Біографічного рейтингу»). *Інтегровані комунікації*. 2019. № 2(8). С. 96–100.

Світлана Володимирівна Шафранська,
заступник директора наукової бібліотеки
Львівського національного університету природокористування
м. Львів

**ФУНКЦІОНАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОЇ БІБЛІОТЕКИ
ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

***Ключові слова:** електронна бібліотека, наукова бібліотека ЛНУП, інформаційні ресурси, інституційний репозитарій, інновації.*

Інформаційну базу наукових досліджень, навчальної діяльності та виховного процесу забезпечує Наукова бібліотека університету, яка незважаючи на швидкий розвиток нових інформаційних технологій, залишається одним з найважливіших джерел поширення результатів наукових досліджень, «сховищем» наукових знань. Тому ефективне використання та збереження інформаційних ресурсів є одним із найактуальніших завдань бібліотеки ЛНУП.